



ВІКТОР БОЙКО

ОБЛИЦЦЯМ  
ДО  
БАГАТТЯ

У2  
Б77

В новый сборник украинского  
советского поэта Виктора Бойко  
вошли стихи о духовном единстве  
поколений, о друзьях-ровесниках,  
чье детство выпало  
на послевоенные годы. В нем  
выразительно звучат темы мира,  
дружбы народов,  
любви к родной земле.

Рецензенты:  
В. Н. Грабовський, М. В. Шевченко

Художник В. С. Петренко

Б 4702590200—002  
М218(04)-85 63—85 © Видавництво «Прапор», 1985

\* \* \*

У три струмочки в'ються голоси.  
На сцені — бандуристки.  
Три дівчини.  
І я до них торкаюся плечима,  
неначе заплітаю три коси.

Неспіхом.  
Трьом сестрам.  
Трьом молодшим.  
І місяць тихо скапує з весла.  
А вітер з моря,  
вогкий і холодний,  
моїм очам зорини дві прислав.

Не помічаю, що вони солоні,  
пливу за казкою в нічну пільму,  
як тридцять літ,  
як тридцять літ тому,  
лицем уткнувшись  
в мамині долоні.

## ОТАМ, НА РОЗІ МИРУ І ВІЙНИ

Ми топчемо комусь саманну хату —  
в ній тепло буде в зими снігові,  
доволі хліба, і дітей багато,  
й кімнат у хаті буде цілих дві.  
Заміс густий і колеться солома,  
щербатий дядько пісню вже завів —  
напевно, він для хати знає слово.  
В ній тепло буде в зими снігові.  
Дивлюсь: моя випростується мати,  
неначе бачить — там, серед завій,  
доволі хліба, і дітей багато,  
й кімнат у хаті буде цілих дві.

Та що ви, дядьку, плачете! Не треба...  
Як глей густий — візьму води, поллю.  
Я скоро, скоро виросту до неба  
і вам «подушечок» тоді куплю.  
І всім, усім. А ви співайте, дядьку,  
невже вам так дались ті остюки?..  
Ви чуєте? Сусід узяв двохрядку.  
А в нього ж пальців п'ять на дві руки.

Баби зберуться — около побілять.  
Рівненько призьбу підведуть дівки.  
І весь куток — даремно, що неділя, —  
вітатися не буде навкидьки...  
Бо так скажено витина двохрядка  
отам на розі миру і війни,  
бо сльози витира щербатий дядько,  
бо сироти — то і його сини.  
І що дарма журитись та зітхати —  
учора, нині, доки білий світ  
ми топчемо комусь саманну хату,  
в ній тепло буде в зими снігові.

\* \* \*

Сорока-білобока на припічку сиділа.  
Сорока-білобока... А в матерів — печаль.  
У хлібних чергах тісно. У хлібних чергах діти  
холодні, а не плачуть, голодні, а мовчать.  
Сусідським хлопцям батька вернула білобока  
живого та незрячого (пройшов усю війну!) —  
і ми возили воду у величезній бочці,  
щоб їм стоптати хату з глевкого саману.  
До вересня гуртом спішили на уроки  
і знову повертались у кізяковий чад —  
картопляники красти для нашої сороки,  
бо в неї теж голодні аж сорок сорочат.  
Сорока-білобока нам добре говорила,  
а ми — їй навперейми — придумані казки.  
І нам, і сорочатам так вірилось у крила,  
як тим сусідським хлопцям у дужих дві руки.  
...Ікси моєму сину вже голову морочать  
і наче кізяковий давно розвіявсь дим,  
але вночі зненацька бува розплющу очі:  
сорока-білобока на припічку сидить...

\* \* \*

Давайте, хлопці, гратись у війни  
без похоронок і без обелісків,  
без ворогів і доблесного війська,  
що убива, не знаючи вини.

Давайте, хлопці, гратись у війни,  
де вже не треба нам ходити в ногу,  
де лиш незаміновані дороги,  
де всі ростуть не сироти — сини.

Давайте, хлопці, гратись у війни,  
щоб автомати, навіть іграшкові,  
воскресли, може, у дзвінких підковах  
й кресали ними іскри скакуни.

Давайте, хлопці, гратись у війни  
за білий світ, де люди, звірі, птиці  
і де не страшно буде народиться  
комусь цієї мирної весни.

## НЕНАДРУКОВАНИЙ РЕПОРТАЖ

Не старайсь, не пригадуй,  
де ти бачив таку...  
«Молодіжна бригада»  
хліб стріча на току.  
І хустинки лапаті  
б'ють крильцятами, б'ють.  
Написати б: лопати  
у руках виграють!..  
В наймолодшій — в полі  
син і внук-тракторист,  
а найстаршій всього лиш  
сім десятків і три.  
Не баби у відчаї  
головою в псалми —  
посивілі дівчата  
утекли від зими.  
Пісня зморшки розгладить —  
починаймо якусь!  
«Молодіжна бригада»  
хліб стріча на току.

## ЛІТО

А змії летіти не хотів.  
Він борсався і падав руба,  
та хлоп'яки всієї округи  
благали, щоб летів, летів.  
І бігли через все село,  
і пробували «ворожіння»,  
але його земне тяжіння  
не відпускало, як на зло.  
...Зелену стрічку для хвоста  
знайшла у скрині баба Марта,  
щоб змії ожив, рвонув зі старту  
і хмари шиною дістав.  
А баба вийшла із воріт,  
прип'явши костуром стежину.  
Вона не знала про тяжіння  
і посміхалась дітворі.  
Гукали в молодість вітри  
і так світився будень святом,  
що їй здалось — злетять хлоп'ята,  
бо в кожного по двоє крил.



\* \* \*

Серпневий день.  
Біленька хата.  
Двір у солом'янім диму.  
Стриже під нуль хлопчину мати,  
бо завтра — в школу вже йому.  
І тим,  
що дивляться з-за тину,  
усім сусідським дітлахам  
теж зрозуміло: він ітима  
уперше так далеко сам.  
І мама,  
молоденька мама,  
книжки в портфель покладе,  
щоб син крізь дим та бомбоями  
топав стежину між людей.

Округлість вересневих яблук,  
окрайця чорного ріжок.  
І сурмою в його уяві  
звичайний стрілочний ріжок.  
Він ще повернеться до хати,  
де на порозі хтось стоїть...  
Та це ж мене стрічає мати,  
а я не впізнаю її.

\* \* \*

Кидай сани, бери віз!  
*Весняна пісня жайворонка*

Так миготіли спиці в колесі,  
що тільки точка від осі,  
а я кричав пташиним голосом,  
і дітлахи кричали всі —  
услід неслись дзвінкою зграєю,  
бо одне одному рідня.  
Хтось думав, що в циганів граємо,  
з нас кожен сонце доганяв,  
дарма, що променями колеться,  
ще трохи — й наша б узяла.  
І... зупинялись на околиці  
повечорілого села.

...Жнива щораз гукають колосом,  
а я вже не кричу, примовк,  
відстало й зупинилось колесо,  
але ми й досі все мчимо.  
А з колеса лелеки пробують  
земне тяжіння подолати,  
і нам потрібніше, ніж роботам,  
збагнути формулу крила.  
Хоч на чуби сідає курява,  
та ні! Спинитись не пора!  
І наше колесо закурене  
все більше схоже на спіраль.

## НА СМЕРКАННІ

Петрові батого за хвірткою пригасають,  
сниться шевцю-чоловікові  
якась там пара чобіт,  
онука вклали чи, може, ще й досі гасає,  
а син каже:  
— Мамо, ви його т а к не любіть!..

Таке приверзлось:  
ніби вчора Параску ховали;  
лиш руки зложили — й мерщій за село,  
а їм не хотілось лежати —  
хапалися ще за чували,  
а руки тяглись до сапачки, і от...  
Наче і не було...

Хустина дашком. І так біло від неї у хаті.  
Невже це моя,  
невже це моя уже мати стара?  
Матусю, невістку повчіть рушники вишивати.  
А яблука син мій, онук ваш малий, позбира.

\* \* \*

Золоте колосся сонця  
загляда до мене в хату  
і на синовій долоньці  
губить зерна золоті.  
Вже воно не прийде вдруге  
на віконницях гойдатись,  
а до інших помандрує,  
щоб зашкодити сльоті.

Тож вилущую з колосся  
теплі сонячні зернини  
не для слів сонцеголосих,  
а щоб мали їх усі —  
і хлоп'ята сонцелиці,  
і дядьки сонцеголові,  
сонцегруді молодиці,  
сонцерукі бабусі.

## ПЕРЕПИС

Теплий вітер тішився роздоллям,  
у садах сповільнюючи біг.  
— Скільки в хаті вас живе?  
— Дві долі...  
— Й більш нікого?  
— І нікого більш...

Дочки повіддавані далеко,  
а над хлопцями чужа земля,  
з сорок третього ждемо із Веклою,  
тільки ні...  
Не пишуть звідтіля...

Біла хата аж у два віконця  
прикро так дивилась  
в білий світ,  
тут колись по сонцю  
кожній доньці  
виловила ненька у траві.

Я пішов.  
Таке переписати,  
ні, не встигнеш і за сотню літ.  
А дві долі з однієї хати  
дивляться і дивляться услід.

## САЛАСПІС. 1982

Aiz šiem vārtiem valid zeme \*.

*Напис на воротах колишнього  
табору смерті*

Він кам'яніє. Він стає бетоном,  
дитячий той малюнок на піску,  
де навіть сонце й те — суцільний стогін  
над неймовірно весняним «ку-ку».

Димок із хатки висне, завмирає,  
і кров холоне через сорок літ...  
Бо духовий веселих маршів грає  
посеред пекла звідкись з-під землі.

Бо шибениці дико, одноруко  
гойдаються у гуркоті чобіт.  
Мов по бруківці, по холодних трупах  
дикунство йде підкорювати світ.

Бо гуркіт цей виводить ріки з русел,  
зриває в небо дамби і мости,  
а в світі все частіші землетруси,  
а я боюся за нові світи...

Вслухаюся. Земля моя зелена  
здрігнеться раптом на якимсь витку.  
Дивлюсь — мій син всміхається до мене.  
Мій син малює сонце на піску.

---

\* За цими воротами стогне земля (латиськ.).

## В ЮРМАЛСЬКОМУ ЛІТЕРАТУРНОМУ ТА ХУДОЖНЬОМУ МУЗЕЇ

Тут є усе: трубастий грамофон  
начищено поблискує латунню,  
з Парижа крісла справжні —  
комільфо і міномет «найвищого гатунку»,

і скриня з віком, від років рудим,  
де ще живуть і солов'ї, і квіти,  
неначе їх прислав південний вітер  
від мудрого Грицька Сковороди...

Сумні кайдани доїда іржа  
за чистим склом у сніжно-білім стенді,  
статечно якір спочива на стежці —  
він для човнів рідня, а не чужак.

Хіба що тільки мамонта нема,  
так то ж, повірте, істинна дрібниця, —  
узяв та й переїхав до столиці,  
як тут вкриватись пилом задарма.

А якір нам ще здасться, далєбі, —  
нехай міцніш тримає нас за землю,  
ще стільки доведеться сіяць зерна  
і плавати у морі голубім.

## РИГА. СТАРА КВІТНИКАРКА

Її весняно звали — Марта.  
Це не фантазія моя.  
Тепер угадувать не варто,  
хто їй придумав те ім'я.

Ще й не один же, мабуть, сватав?  
Красива ж дівкою була?  
Тільки й того, що Марта звати,  
а так — як всі. Як півсела.

От тільки очі, очі, очі —  
без всякої там ворожби —  
полюбить той, хто й не захоче.  
Як хлопець Яніс полюбив.

І квіти саджено червоні,  
і білі скоро б зацвіли,  
але на фронт, на фронт вагони  
усіх, і Яніса везли...

Все промайнуло, як в тумані.  
У скрині фронтів листи.  
Любив червоні квіти Яніс,  
а жовті полюбить не встиг...

Сиділа так на сходах прямо,  
сиділа, наче в квітнику.  
У вас родився син чи правнук —  
то квітку виберіть якусь.

І квітку вона дасть червону,  
і білу дасть, і жовту теж.  
Нехай вам літо в сонце дзвонить,  
нехай над вами день цвіте.

А може, й так, що якимсь рано  
підійде літній чоловік і скаже:  
«Кланявся вам Яніс.  
Коли? Рокам згубився лік...

Отож, уклін вам від солдата,  
що пізно так — простіть мене.  
Він там лишився. В медсанбаті.  
Я думав — полк наздожене.

А я...



А звати мене Йваном.  
А сам з полтавського села.  
А в Ризі вчиться син мій — Яніс.  
На моряки. Такі діла...»

Автобус наш промчав, як вітер,  
екскурсовод витає в снах.  
А все мені горять ті квіти  
із туристичного вікна.

І чую, чую десь в тумані  
живі знайомі голоси —  
Іван і Марта, хлопець Яніс  
і Яніс, що Іванів син...

## ЗАДОВГО ДО ВЕСНИ

До мене вчора у село  
сніги неждано завітали —  
і, не смеркаючи, світало —  
так, ніби й ночі не було.

Мені стрічались ходоки,  
а не якісь там перехожі,  
і так були на мене схожі,  
мов краплі однієї ріки.

Сказати б кожному із них:  
— Я так за вами скучив, люди,  
давайте не губитись будем  
в снігах задовго до весни!..

Та ні до чого тут слова,  
бо навкруги так тихо й чисто,  
що просто хочеться врочистість  
у кожному жесті відкривать,

знайти на кожному лиці,  
й відчути мало не руками,  
як враз понижчали паркани  
і ширші стали вулиці.

\* \* \*

А ось вона, Макітерка —  
дібровонька мала.  
І знахарка, і лікарка  
для цілого села.

Комп'ютерно, юпітерно  
на неї зирить світ.  
Стоїть моя Макітерка.  
Отак, як є, стоїть.

Остудить шал джерелами,  
від спеки захова,  
і знайде (в непереливки)  
утішливі слова.

І, скупані у променях,  
веселі і руді,  
щоосені в дібровоньці  
танцюють жолуді.

А в березневу провесінь  
язичеським вогнем  
засвітить сині проліски  
і погука мене...

Усе на світі витерпить  
не в казці, наяву.  
Живе моя Макітерка,  
а з нею я живу.

\* \* \*

Струмує сік... По крапельці в долоні.  
І в солоді його — терпка солоність,  
і забиває дух, мов на лижні.  
А лише вчора танув, танув сніг,  
і ми у заметілей у полоні  
дрімали у тролейбуснім салоні,  
дощі, звичайно, снилися рясні...  
Було, за руки взявшись, по весні...  
Струмує сік.  
Березова печаль на оболоні.  
Забуті нами будки телефонні.  
Ти — жінка з свічкою у тихому вікні.  
Я — твій неспокій в дальній стороні.  
Вслухаємось. В земному вічнім лоні  
струмує сік.

\* \* \*

Пора зелених коників і вишень...  
*Ольга Тараненко*

Ще далеко час цвітіння лип —  
пора зелених коників і вишень  
і найтепліших в світі літніх злив,  
що головатих соняхів колишуть.

Ще торба — та, що скотиться колись  
із горба, спочиває на узвишші,  
а за село моя матуся вийшла,  
аби до мене небо прихилить.

Давно-давно від тихого порога  
товкуща повела мене дорога  
не в хлібороби — у мандрівники.

Я — сонях, мамо, що спішить у літо,  
туди, де зливи найтепліші в світі,  
де сходить сонце з вашої руки.

## ТОДІ...

Коли у мене два весла,  
коли ріка така широка,  
як мій розвеснений неспокій,  
що дика повінь принесла.

Коли крізь ворухкий туман  
ще видно берег, звідки рушив,  
і ліхтарі, неначе груші,  
що невідомо хто трима.

Коли човна відносить вбік,  
і я, про ліхтарі забувши,  
лише гребти уперто мушу,  
не довіряючись судьбі.

А берег на кормі щеза  
й попереду запахло димом.  
Уже доплив до середини  
і пізно повертатъ назад...

\* \* \*

Живуть конверти у книжковій шафі.  
Конверти пожовтілі. Ще й без марок...  
Сідаючи із сином грати в шахи,  
щоразу думаю: навіщо їх тримаю?  
Лишилися з тих пір, коли чекала  
мене одна чорнявка із походу,  
а я армійським чаєм замість кави  
поміж тривогами робив погоду.  
Я там і досі ще — поміж літами  
з написаними теплими листами...  
В конвертах чистих кактуси й жоржини  
колекцію збира моя дружина...  
Ота чорнявка — мати мого сина.  
А він росте. І скоро в батька вигра.  
Нагледів десь гантелі в магазині.  
І партію зумів скінчити миром.  
— Не викидай конверти. Ті, що в шафі, —  
сказав, згорнувши до шухляди шахи. —  
Коли мене покличуть у солдати,  
ти будеш мені з матір'ю писати.

\* \* \*

З В'ячеслава Кузнецова

Цінив я час. Я скрізь читав —  
в метро, в автобусах, в трамваях.  
Очей від книг не відривав я,  
вважавсь тямущим неспроста.  
Ті, що траплялися в путі,  
здавалися людьми пустими:  
сидять, нудьгують, як в пустині...  
А я в полоні почуттів.  
Та раптом погляд пронизав  
мене, а де, не пригадаю, —  
ті очі, мов небесні далі...  
В одному з них була сльоза.  
І в ній, важезній і скупій,  
таке побачилося горе,  
що й на пісочку, біля моря,  
мені було не по собі.  
Бо погляд, погляд не зникав  
і профіль той, такий чоластий...  
Які усе-таки контрасти!  
Яка ж бо доля нелегка!..  
Я говорив собі: «Авжеж...  
Читай. Напевно, знадобиться.  
Та вчись живі читати лиця,  
допоки серед них живеш».



\* \* \*

Коли мене обступить самота,  
неначе темнота з кутків порожніх,  
я загадаю — трапся подорожній,  
отой, що в мене стежку запита.  
Води попросить. Ну, а трохи згодом,  
вже за столом, розкаже, куди йде,  
хто він такий і, звісно, звідки родом —  
на цілу ніч балачку заведе:  
що є матуся, вигляда його,  
а вже діждеться — то хіба на свято.  
Що є дівчина. Та, яку засватав,  
бо в неї ж поцілунок як вогонь...

І буде мені вдосвіта здаватись,  
неначе я прийшов із темноти,  
а він мене погрітись пустив  
до щедрого свого багаття.

\* \* \*

Дівчата вишивають рушники  
до нитки нитка і до пісні пісня —  
і хрестикам на полотні не тісно,  
і гладь ляга розлого з-під руки.  
І дні пірнають в тихі вечори,  
де «я з тобою на рушничок стану»,  
якщо з чужинського лихого стану  
стріла не викреше мій смертний крик.

Дівчата вишивають рушники,  
а мати вишива мені сорочку,  
щоб біло й червоно було синочку,  
щоб чорно не було, хова нитки.  
Махне з дитинства білими крильми  
сорочка, не одягана ні разу.  
Вона на мене не трима образи —  
і шле звідтіль тепло серед зими.

## ДИВИТЬСЯ ЧИЄСЬ БЕЗСОННЯ

Три гвоздики з Бессарабки,  
три червоних під портретом  
у Блакитного-Еллана,  
сива жінка край стола.  
Я, звичайно, постарався  
та й дотримавсь етикету —  
говорив про власні плани,  
успіхи в своїх ділах.

А вона дивилась мовчки,  
світло-світло так всміхалась —  
на альбомному картоні  
аж світилася рука.  
І спішила Майка Вовчик  
через автоматний галас —  
грізна партизанська доня  
і поетова дочка.

Так хотіла розповісти  
про гаряче серце тата,  
оживала сива пам'ять,  
дихали вогнем літа.  
І свистів свинцевий вітер,  
і свинцевий сніг лапатий  
в тиху київську кімнату  
з лихоліття долітав.

І блакитними очима  
кликало чиєсь безсоння,  
як моя матуся мовчки  
із далекого села.  
І світилися за плечима  
три гвоздики, три червоних,  
білий світ і Майка Вовчик —  
сива жінка край стола...

## ЗУСТРІЧ З ЛЕСЕЮ УКРАЇНКОЮ НА ВУЛИЦІ ЛІТКЕНСА В ЯЛТІ

Ларисо Петрівно,  
ну як вам тут (денно і нічно)  
живеться без ваших  
казкових волинських лісів?  
Усе мовчите,  
опустивши натомлені очі...  
Чи, може, вчувається  
відгомін тих голосів?..  
У Мавки, напевно,  
давно вже посивіли коси,  
сопілці вербовій  
журбу довіряє Лукаш.  
Які вам новини  
прудкий Перелесник приносить,  
що — бронзова навіть! —  
здрігається ваша рука?  
У гаморі пляжнім  
такі всі тут бронзовотілі —  
до моря, до моря  
дорога повз вас пролягла.  
Давайте зустрінемось  
в дальній рибальській артілі  
або десь на вигоні тихім  
мійого села...  
Багаття розклали б,  
посиділи, поговорили  
про клопоти наші,  
про наші гарячі жнива,  
а хтось із дядьків би не вірив,  
що Мавка згоріла.  
(Так міцно любила —  
лишитись повинна жива!)  
Шевченка співали б.  
А ваших шотландців і римлян  
ніхто б там, звичайно,  
і словом не став докорять.  
О скільки їх щезло,  
ніяким мечем незборимих.  
Лиш пісня лишилась.  
Лиш пісня нехай не згоря!..  
Вінок польовий  
вам до ніг покладу необачно,  
а ви всміхнетесь  
і питаєте, хто я такий...  
А я ще ніхто,

тільки вперто я хочу побачить,  
як промінь ранковий,  
торкнеться ж и в о ї руки.  
Вже скоро народиться спека  
в неближній пустелі  
і вийде з-за моря  
високий і сонячний день.  
Я греблі не рвав,  
та мені не сидиться у скелі.  
Ларисо Петрівно,  
я — той, що іде до людей.

\* \* \*

Приймає мій дім  
у хатини сільської —  
ще нівроку вона,  
ще, вважай, дженджуриста.  
Ще дзьобами тримають  
крани дім той за комір.  
Ще покажуть хатину  
заморським туристам.

Я вернусь із відрядження  
десь, напевно, під осінь.  
Посумуємо трохи  
з удівцем-хмарочосом.  
А бульдозер  
кінчатиме самотній свій танець,  
між селом і між містом  
стерши грані останні.

\* \* \*

Я чомусь уявляю тебе господинею  
у хатині сільській із маленькими вікнами.  
Там на комині вряд голубів розподілено.  
Там удвох залишатись ніяк ми не звикнемо.  
Поспішаю у справах своїх по хазяйству я —  
урубаю дровець та внесу, поки засвітла.  
Підіспіє діжа. Коло печі так затишно.  
Може, хліба спечем? Потім — затемна, затемна.  
На проспекті міським десь у натовпі — ти.  
Все боюсь загубити з очей. Не докличуся.  
Вже за руку беру. Ми ж хотіли піти,  
де з солом'яним духом світличенька.  
Там калина горить поміж літа й зими.  
Там веселий вогонь нас освідчує,  
де в порожніх кутках лиш дві тіні та ми,  
де співав домовий не від радості, з відчаю.  
Може, хліба спечем? Потім — затемна, затемна.  
Підіспіє діжа. Коло печі так затишно.  
Урубаю дровець та внесу поки засвітла —  
поспішаю у справах своїх по хазяйству я.  
Там удвох залишатись ніяк ми не звикнемо.  
Там на комині вряд голубів розподілено.  
У хатині сільській із маленькими вікнами  
я чомусь уявляю тебе господинею.





## СІЛЬСЬКЕ ІНТЕРМЕЦЦО

А колодязі собі тупають  
від вигонів,  
де корів муругі лоби,  
від майданів,  
де крилаті дуби,  
від вулиць,  
де жіноцтво грудьми  
налягає їм на дахи,  
до джерел прислухаючись.

А колодязі,  
неначе їм вроблено,  
ховаються за паркани злі,  
що діловито сяють  
здебільшого свіжою фарбою.  
І самотній школяр,  
ідуци до школи удосвіта,  
помалу звикає,  
що безлюдніш стає на селі.

\* \* \*

Мені потрібен місяць, що минув,  
у ньому наші погляди стрічались,  
з твого дитинства кінь приходив чалий,  
мене губами теплими торкнув.  
Мені потрібен учорашній день,  
в якому син мені листа напише,  
а я збагну, що він уже повищав...  
Як не спиняй годинник — час іде.  
А ще в мені отой дитячий страх  
не перед першим, а наступним кроком,  
неначе за невивчені уроки,  
коли уже на іспити пора.  
Мені потрібен цей торішній сніг,  
дірчастий і давно уже не білий,  
як хлоп'якам крижина, що вціліла  
і в повінь не тіка у них з-під ніг.  
Звичайно, знаю — повінь теж мине,  
бо сонце вперто норовить по колу.  
Та поки є сини, листи і коні,  
торішній сніг, він виручить мене.

\* \* \*

Іще холодна графіка дерев  
натомиться від чорного мовчання.

Іще сніги байдужі забере  
чиясь любов на сукні на вінчальні.

Іще кора березова зітхне,  
відчувши березоля чистий подих.

Іще, напевно, згадуєш мене  
собі на смуток. І мені на подив.

\* \* \*

А вже затісно тим брунькам,  
що завтра вперше стануть листям.  
І далина лунка, лунка —  
в таку вслухавсь малим колись ти.

А небеса —  
для віршів тло.  
їх вічними писати перами.  
І збудеться, що не збулось.  
І все попереду.  
Попереду...

\* \* \*

Цілується білка із кимось у лісі,  
два дядька на озері пробують кригу —  
і їм, як в дитинстві, не страшно ні крихти,  
і страшно, неначе в дитинстві, їм, звісно.  
Гукатимуть мами. Гей-гей, за літами.  
Немов прислухаються. Може, і справді —  
нечуване диво, нечувана радість —  
гей-гей за літами гукатимуть мами!..  
Як цих, що на лаві цілуються всоте,  
їх перекривля доброзичлива білка.  
І грають берези від гілки до гілки  
березовим сміхом, березовим соком.  
Немов прислухаються двоє на лаві —  
а хто там у лісі, а хто там у щасті  
гукає їх голосом, що не почався,  
нечуване диво обом посилає?  
Вкладається день рушниково під ноги —  
і довшають тіні, коротшають миті —  
березовим сміхом обличчя умиті  
і, наче в дитинстві, не страшно їм знову.  
І страшно, неначе в дитинстві, їм, звісно.  
І я прокидаюсь, неначе від крику.  
Два дядька на озері пробують кригу.  
Цілується білка із кимось у лісі.

\* \* \*

Сивий дідок. Полотняна торбина,  
бурки і чуні — усе старовинне  
зовні у нього.

Вокзальними кахлями  
ковза ціпок — тишину розпанахує.

Бачу:

спрокволу лице проявляється  
на негативі свавільної старості —  
брови врозліт,  
а під вусами пишними  
губи всміхаються стиглими вишнями.

— Дівко, агей!

Де ти в біса поділася?  
Може, співатимеш першим на криласі —  
й стане щасливим якийсь чоловік?  
Чи вечорниці тобі в голові?  
Майнула спідничка у лузі зеленім.  
Дівчатко, не дівка...  
Чом ти від мене?  
Гнався за нею. Тікала до річки.  
Нічка застала.  
Бісова нічка...

Хлюпають хвильки в кущі.

А на березі  
сивий хлопчисько — засніжений березень.

\* \* \*

День відгорів.  
Віддихав.  
Віддимів.  
Твій голос  
я крізь полум'я  
ще слухав.  
До мене долітати  
він умів —  
навкруг вогню  
із озера  
і лугу.

Мов стереоколонки  
із боків  
кружляли над багаттям  
по спіралі,  
й за ними  
ліс повторював навкіл  
слова,  
що наші голоси стирали.

Ми замовкали,  
а слова жили.  
І наші душі  
брав огонь на крила.  
Ми чули світ  
увиш, ушир, углиб.  
Ми слухали.  
Багаття говорило.

\* \* \*

Берези крізь туман в твоє вікно,  
як на морозній шибці візерунок.  
І вітер весняний лаштує знов  
ослаблі за зиму вербові струни.

Він ще устигне.  
Він іще загра.  
Прислухайся —  
і ти відчуєш дійсно,  
як у тобі дзвенить ота пора,  
що їй наймення перекотипісня.

І ти напередодні відкриття,  
яке тебе відвідує нечасто.  
І шляхом котить у твоє життя  
гарячий сонях перекотищастя.



\* \* \*

Щось є таємне в спалаху кульбаб,  
коли вже не весна і ще не літо,  
немов луна лоскоче по губах  
дівочих уст переданим привітом.  
З далеких пасік задзвенять шляхи  
з варяг бджолиних у бджолині греки —  
і ти, лиш вчора добрий та плохий,  
сьогодні хоч пиши в Тулуз-Лотреки,  
А сонце мед вартує вздовж шосе.  
— Який це день? — питає подорожніх.  
Кульбабку в дзьобі горобець несе.  
Напевно, в горобчихи день народження...

\* \* \*

Два Реріхи, що гобелени тчуть  
для нашої уявної світлиці,  
колись вночі нам являть свої лица  
і дорогі дарунки принесуть.

І, певно, буде прикра до плачу  
обом їм ніч ота зеленолиста...  
(Адресою отак от помилиться!)  
Добро, хоч сміху нашого не чуть.

А то — дарунки хай сховають в лозах  
та в місяця попросять перевозу  
на той бік до заснулого села.

Й не знатимуть до самого світання,  
що човен — то моє й твоє кохання.  
В нім — ти і я. Звичайні два весла.

\* \* \*

*Я. Т. Бойку*

Посадив мене дядько  
стерегти його тишу.  
А в хатинці із воску  
диха матка-бджола.  
Щось там велосипед  
в небі колесом пише.  
Щось там стежка гойдає  
від села до села.

Дядько усміхом світлий —  
світ бринить в нім бджолино.  
Дядько сивим  
у мене стає на очах.  
І гукають з туману  
ключі журавлині.  
Тільки крутиться колесо.  
Не поміча.

\* \* \*

Одна любила — коня купила,  
друга любила — дудку купила,  
третья любила — пісень навчила.

*Народне*

В тої, у першої — хустка шовкова...  
В смирного коника срібні підкови.  
Іскри не креше, лиш топче траву —  
мовляв, почекаю, повіддя не рву. —  
Чоботи, кажеш, у тебе нові?  
Хазяйка моя у твоїй голові?  
То ж бо сідай! Та й поїдем любити.  
Нащо ж даремно чоботи бити!..

Дудка на покуті. Можна зіграти —  
можна з тією, другою, побратисьь.  
Вік танцювати під дудку чужу?..  
Знову на покуть її положу...

Смирного коника вкрали цигани.  
Дудку віддав циркачам з балагана,  
щоб веселіш ярмарковій юрбі.

Тільки пісні я залишив собі.

## ОПІСЛЯ ЙВАНА ТА Й ПЕРЕД КУПАЛОМ

Пливти у пісні цілу ніч до рана,  
розгойдану зеленими вітрами,  
уперше бути богом,  
чортом,

паном

опісля Йвана та й перед Купалом.  
І вийти в сад, в очах твоїх блукати,  
себе у них назавше відшукати.  
І зрозуміти вдосвіта обом нам:  
єдину істину зовуть  
любов'ю,  
це біля неї, мов біля багаття,  
і я, і ти, і наша біла хата,  
де під вікном червоная калина  
вогнем незгасним сонце запалила.  
І вгору зачаровано дивиться,  
де пропливають в недосяжній висі —  
то, ніби коні, хмари над рікою,  
то, ніби хмари, білі-білі коні.

\* \* \*

Вже вересень давно,  
а тут — цвітуть кульбаби  
на вулиці Клочківській  
в зеленій ще траві.  
Зібрались побалакати  
під вечір скіфські баби —  
чи жураються, чи думають,  
який зелений світ.

В осінніх небесах  
ще теплий промінь тане,  
злітає літо бабине  
з твоїх весняних рук.  
Зелена булава  
осіннього каштана  
зривається із віт  
і падає на брук.

## ЗУПИНКА

Прорвалась прірва зливою з небес...  
Хтось із вікна тролейбусного бачив,  
як відчайдушно по калюжах скаче  
листок торішній — сірий горобець.  
А той тролейбус навіть не ковчег,  
а той тролейбус — тривіальна скирта  
посеред поля, зливою прибита,  
де подорожні до плеча плече.  
Такий надійний прихисток знайшли:  
один з побачення, з роботи інші,  
та, щоб від зливи врятувати вірші,  
я і собі пропхатись прагну вглиб.  
Солом'яного духу хліб додав.  
На всіх потроху — грійтеся, не жалко.  
І правнучка місцевої русалки  
примчить сюди, не втримає вода.  
Я вірша вже читати їй збиравсь  
про лист торішній — пташку відчайдушну,  
та, двері зачинивши, з місця рушив  
водій тролейбуса. Чи то пак скиртоправ.

\* \* \*

Без мене сад обріжуть і побілять.  
Без мене батько нарубає дров.  
Без мене мати чутиме в неділю  
з екрана вірші про мою любов.

Дорога літо сонечком покотить,  
проситимусь у неї — відпусти  
туди, де батько в матері на фото  
про мене розпитати ще не встиг.

Під осінь десь заходяться по зорях  
мої шляхи шукати без пуття.  
І спогад мати до грудей пригорне,  
де я у ньому ще мале дитя.

...Приїду поспівати про тополі,  
про те, як сина не взяла орда,  
про молодість, що перекотиполем  
за сонечком помчала й не верта.

У сад зайду прозорий і порожній,  
беззахисний, неначе сирота.  
І в яблуках останніх, майже в кожному,  
осіння невимовна гіркота.



\* \* \*

Ласточки так низко —  
не упали б,  
задевая голову мою!..

*Ирина Архипова*

У Ваших віршах ластівки летять,  
а в мене листя безнадійно жовкне.  
Ще сьогодні бешкетує жовтень,  
а завтра...

Вже не буде вороття.

Бо ластівки, звичайно ж, на грозу,  
їх теплий дощ позаганя під стріхи,  
їм добре там. Ще не чути віхол.  
І сумніви, напевно, не гризуть,  
що докір хтось, немов стрілу пошле, —  
грозу накликали й самі по гніздах?!  
А що ж отим, кому сховатись ніде, —  
порадите зриватися у, лет?! ...  
Та я з дитинства гнізд не руйнував —  
пожежі, звісно, не хотів нікому...  
Гримлять копитами небесні коні,  
ще й дощ у тулумбаси вибива,  
щоб Вашим віршам в літо виступать —  
в похід під неба синім-синім шовком.  
І нащо знати їм, що в мене жовтень,  
а завтра...

Завтра буде листопад.

## НАПЕРЕДОДНІ ЗИМИ

Білий сніг  
засіває забуте давно повесіння.  
Білий сніг,  
як туман, понад літечком зайде.  
Білий сніг —  
перехожий у сквері осіннім,  
він — хоч третій,  
але поміж нами не зайвий.  
Остигає в очах  
закульбаблена довга дорога,  
лунко звідти ячить  
передзвонами обрїй тужавий...  
І пожовклий листок  
закружляє, немов ненароком  
враз мелодію звичну  
забув молодесенький жайвір.  
Ще згада повесні,  
ми з тобою йому допоможем...  
Білий сніг  
нас у танці кружля до упаду,  
ми у новому році  
із ним ще зустрінемося, може,  
не забудем гукнути  
та й підем утрюх посипати.

## **НА ХВИЛЯХ ВІДЧАЙДУШНОЇ ПОЗЕМКИ**

Ті яблука на самім денці сітки,  
де купою конспекти уляглися,  
ще й тепло і надійно так — хлібина,  
ледь-ледь надщипнута і збоку, й знизу.  
Ті яблука, як з давньої легенди  
про втомлених китів і круглу землю,  
пливуть собі, полискують боками  
на хвилях відчайдушної поземки.  
Одне — для н ь о г о .  
Ще одне — для себе.  
А третє — то для розбрату чи злагод.  
І в кожнім — тихо гомонять зернята  
про те, що мерзнуть руки-бідолахи...  
Зупиниться гойдання тихих яблук,  
сльозу мороз у господині з'явить.  
Невдячна справа отоді одначе  
шукати винних, коли ж і н к а плаче.

## ЗЕЛЕНІ ЯБЛУКА

1

Зелені яблука...  
Ти кажеш — відійшли.  
А в світі аналогій і симетрій  
живуть твої канікули й семестри,  
як ті зелені яблука жили.

А я журюся — яблуна стара  
у цьому році, певно, що не вродить...  
Вона й не зна,  
що яблука незгоди  
зовуться нами — яблука добра.

Коли ще  
ті наступні врожаї!  
Коли ще край надійде тим семестрам!..  
А хто ж мене  
з холодних кілометрів  
гукати буде голосом твоїм?

2

Клубок зелений ти на стежку впустиш,  
і він покотиться мені назустріч...  
Рушник зелено-синій вишивала,  
а ніч взяла й тебе заколисала.  
І будуть тобі снитись пароплави  
і поїзди блакитно-зеленаві,  
що мчать мене у золоті столиці,  
де я тону в шаленім падолисті,  
де я боюсь з тії стежини збитись  
та на чужих дорогах загубитись,  
де я додому хочу повернутись —  
в рушник зелено-синій усміхнутись:  
дорогу вкаже той клубок зелений —  
мою до тебе і твою до мене...  
Зелене яблуко в моїх долонях,  
а поїзд мчить залізний і холодний.  
Ти спиш. Мені ранковою порою  
у вир людський із яблуком пірнати.  
Про що в нім шепчуть виспілі зернята —  
маленькі внуки яблуні старої?

\* \* \*

Бувають же справді такі вечори  
в дощу весняного на самому денці,  
що ходиш і вгадуєш: звідки він, день цей,  
прийшов і, прощаючись, заговорив.  
І зник. І нема. Тільки світло з вікна  
твоєї кімнати горить і не гасне,  
неначе жар-птиця впустила прекрасне  
перо й невідомо, навіщо той знак.  
І висить в повітрі чи дим, чи туман,  
і тягне кудись за паркани й ворота,  
бо щойно десь там, за отим поворотом  
той день, що з тобою прощавсь жартома.  
І зник. І нема. Тільки світло з вікна.  
А може, на мить повернутись надумав?  
А може, чомусь тебе та й надоумить?  
Ти знаєш, ти знаєш, навіщо той знак.  
Ти сіпаєш двері: «Не гасни! Гори!»  
...То ж лампа проста вітчизняної марки.  
І почерком звичним надписаний аркуш:  
«Бувають же справді такі вечори»...

\* \* \*

Тоді нам бракувало слів,  
очам відваги не ставало  
і пара пізніх журавлів  
проміння з рук твоїх клювали.

А нині слів зеленолист,  
стрічатись погляди вже звикли.  
І рук твоїх відважний виклик,  
що крильми у політ знялись.

Та нам уже не треба слів.  
Лиш я дивлюсь, як промінь тане,  
де пара пізніх журавлів,  
де рук твоїх жіночий танець.

## ПІЗНІЙ ТРОЛЕЙБУС

Був у когось вечір такий картопляний...  
Сніг за ними гнався. Чи вони ж тікали!  
Лащився під ноги. В очі їм заглянув.  
Та й зробивсь водою в них поміж руками.  
Печена картопля на аркуші з віршем,  
— А ти мені віриш, як я тобі вірю?  
І засмагли пальці. І засмагли губи.  
— А я тобі любий, як ти мені люба?  
І стиха відлунням десь аж на світанні:  
— Чи я в тебе перший?..  
— А чи я остання?..  
Вечір пахне димом. Руки пахнуть димом.  
Він би їй, напевно, відповів:  
— Єдина.  
Чи не встиг сказати? Чи не смів признатись?  
Та й чи завжди правду треба конче знати!  
Може, це сьогодні вечір пахне димом?  
Може, це про мене скажеш ти — єдиний?  
Сніг обабіч шляху. Почорнілий, талий.  
Я до скла притиснусь. В очі не загляне.  
Ніби головешки, миготять квартали.  
Був у когось вечір такий картопляний!..





## В АШХАБАДІ

*Бердиназару Худайназарову*

— Чи твій,  
чи мій маленький син Санджар? —  
питаю, бо, мовляв, на мене схожий,  
сьогодні я твій гість,  
не перехожий, —  
ти пропускаєш мимо вух мій жарт.  
І наливаєш доброго вина,  
і ми п'ємо «за харківських туркменів»,  
а син твій усміхається до мене,  
неначе батька рідного впізнав.  
І я співаю пісеньку йому  
про ту козу,  
що Дерезою звалась,  
а за столом стиха поволі галас...  
І віри всі очам своїм не ймуть:  
він плеще у долоньки  
точно в такт,  
він розуміє мову незнайому,  
чи просто гарно на руках малому  
у вечір цей між двох веселих тат.  
І буде хлібом пахнути чурек,  
і стиха кобзою дутар озветься,  
і непомітно в ніч перейде вечір,  
і в сон малого тихо забере...  
Господарю дозволить тамада  
сказати для гостей прощальне слово,  
а ти стурбовано нахмуриш брови,  
і по-туркменськи мовиш, не біда!  
Бо нам не треба перекладача,  
і так усе до слова зрозуміло —  
бажаєш ти,  
щоб ми любити вміли,  
щоб кожен з нас душею не зачах.  
Щоб я тебе як брата поважав,  
щоб нам прощатись,  
знову повертатись...  
Щоб мирно спали у щасливій хаті  
мій син  
і твій маленький син Санджар.

\* \* \*

Люблю, коли погаснуть ліхтарі, —  
поближча небо, темрява порідша,  
спішу сузір'я впізнавать скоріше  
знайомі до найменшої зорі.

Із кожною поволі говорю —  
оскільки їм спішити ні до чого,  
в якоїсь з них скінчилася дорога,  
отож бо знає, що і я згорю.

Лишиться тільки іскра серед тьми,  
маленькою подобою зорі  
блищатиме. Але ж дарма журитись,  
бо ще ж таки хтось буде говорити —  
люблю, коли погаснуть ліхтарі...

\* \* \*

Спускається на землю по льотному трапу —  
звичайна людина, не віщий оракул.  
Простелиться стежка додому, додому  
не зовсім уже козаку молодому.  
Там небо лягає на мамині плечі  
і зорі визбирує пізня малеча,  
а батько їх в чоботи звично лупцює —  
колись відтанцюють... Авжеж, відтанцюють  
за чоботи ті і за ті черевики,  
що батько пошив не малі й не великі.  
Лише б весілля не барилися грати,  
та батькові щоб на усіх погуляти,  
та щоб не втомилась зозуля кувати  
і ті весілля, весілля рахувати...  
Спускається на землю і шляхом босоніж  
додому, додому. По сонцю, по сонцю!  
І хай Солов'яненко вкотре співає:  
«Чому я не сокіл? Чому не літаю?»

\* \* \*

Світяться вікна —  
мозаїка ночі новітня,  
площин паралельність  
порушує вперто планета.  
Всесвіт не знає,  
що просто засвічують вікна  
міста на землі  
у буденних космічних тенетах.  
Я жалкував,  
що за світлом площин їх високих  
неба не видно вночі  
і сузір'їв далеких,  
та зрозумів лиш тепер,  
що даремним був докір —  
є на землі  
не відкритий ще зоряний клекіт.  
В тих же площинах  
на цім еліпсоїднім тілі  
так тривіально  
у черговім надвечір'ї  
ходором ходить  
сузір'я Бучного Весілля,  
тихим теплом огортає сусідне —  
Довір'я,  
жевріє тьмяно  
туманність Останнього Подиху,  
в радості квітне  
сузір'я Народження Первістка,  
обрій хитає  
сузір'я із назвою Входуни  
поруч з сузір'ям  
Надії На Те, Що Попереду...

Мабуть, не встигну  
усі й за життя упізнати,  
скільки їх стрінеться —  
ближніх, сусідніх і дальніх!  
Довше б не гасла  
вечірняя зіронька Мати  
з казки дитячої,  
з давнього-давнього давна.  
Зірку Самотності  
хай не подужає морок  
й зірку подвійну  
Чийогось Земного Коханья...  
Ходять повз мене

не люди буденні, а зорі,  
кроки нічні  
на Чумацькім шляху затихають.

\* \* \*

Живе у світі наше двоголосся,  
уразливе, довірливе, відверте.  
Воно не може взяти і померти,  
тоді б коханню згинуть довелося.

Дрімає вечір у твоїм волоссі.  
Вітри у хвіртку грюкають уперто.  
А ти, мабуть, знайшла вже свій наперсток  
і в тебе вишивання почалося.

Мій голос — чорна заплоч потрібна.  
Твій голос — забринить червона нитка.  
Калина буде. Справжній соловей.

Розсиплеться вночі так дрібно-дрібно  
(живе у нашій двоголоссі, видко).  
А може, в ньому цілий світ живе?

## ЗМІСТ

У три струмочки в'ються голоси... 3	3
Отам, на розі миру і війни 4	4
Сорока-білобока на припічку сиділа... 5	5
Давайте, хлопці, гратись у війни... 5	5
Ненадрукований репортаж 6	6
Літо 7	7
Серпневий день 7	7
Так миготіли спиці в колесі... 8	8
На смерканні 9	9
Золоте колосся сонця... 9	9
Перепис 10	10
Саласпілс. 1982 11	11
В Юрмалському літературному та художньому музеї 12	12
Рига. Стара квітникарка 13	13
Задовго до весни 15	15
А ось вона, Макітерка... 16	16
Струмує сік... По крапельці в долоні... 17	17
Іще далеко час цвітіння лип... 17	17
Тоді... 18	18
Живуть конверти у книжковій шафі... 18	18
Цінив я час. Я скрізь читав... 19	19
Коли мене обступить самота... 20	20
Дівчата вишивають рушники... 20	20
Дивиться чиєсь безсоння 21	21
Зустріч з Лесею Українкою на вулиці Літкенса в Ялті 22	22
Приймає мій дім... 23	23
Я чомусь уявляю тебе господинею... 24	24
А хмари угорі... 25	25
Сільське інтермеццо 25	25
Мені потрібен місяць, що минув... 26	26
Іще холодна графіка дерев... 26	26
А вже затісно тим брунькам... 27	27
Цілується білка із кимось у лісі... 27	27
Сивий дідок. Полотняна торбина... 28	28
День відгорів... 29	29
Берези крізь туман в твоє вікно... 30	30
Щось є таємне в спалаху кульбаб... 30	30
Два Реріхи, що гобелени тчуть... 31	31
Посадив мене дядько... 31	31
В тої, у першої — хустка шовкова... 32	32
Опісля Йвана та й перед Купалом 33	33
Вже вересень давно... 33	33
Зупинка 34	34
Без мене сад обріжуть і побілять... 34	34

У Ваших віршах ластівки летять...	35
Напередодні зими	36
На хвилях відчайдушної поземки	37
Зелені яблука	38
Бувають же справді такі вечори...	39
Тоді нам бракувало слів...	39
Пізній тролейбус	40
У Харкові	41
В Ашхабаді	42
Люблю, коли погаснуть ліхтарі...	43
Спускаюся на землю по льотному трапу...	43
Світяться вікна...	44
Живе у світі наше двоголосся...	45



**Бойко В. С.**  
Б 77 Обличчям до багаття: Поезії / [Худож.  
В. Є. Петренко]. — Х.: Прапор, 1984. —  
47 с.

Нову збірку українського радянського поета Віктора Бойка складають вірші про духовну єдність покоління, про друзів-ровесників, чиє дитинство випало на повоснні роки. У ній виразно звучать теми миру, дружби народів, любові до рідної землі.

Б 4702590200—002  
М218(04)—85<sup>63-85</sup>

ББК 84 Ук 7  
У 2

**Виктор Степанович Бойко**

## **ЛИЦОМ К ОГНЮ**

Стихи

(На українском языке)

Харьков, «Прапор»

Редактор О. М. Уліщенко  
Художній редактор А. С. Трохименко  
Технічний редактор Л. Ф. Ярешко  
Коректор М. Д. Львович

Інформ. бланк № 1847

Здано до набору 08.08.84. Підписано до друку 13.12.84. БЦ 08931.  
Формат 70х90/32. Папір друк. № 2. Гарнітура літературна.  
Друк високий. Ум. друк. арк. 1,75. Ум. фарбовідб. 1.90.  
Обл.-вид. арк. 2,0. Тираж 2000 пр. Зам. 1059. Ціна 25 к.  
Видавництво «Прапор». 310002. МСП, Харків-2, вул. Чубаря, 11

Харківська міська друкарня № 16  
310003. Харків-3, вул. Університетська, 16.

КЛАСА  
ДО  
ОБМАНУ

БИКОР БОЖКО

